Miten vältetään endometrioosidiagnoosin viivästyminen?

Pia Suvitie, TYKS Naistenklinikka

SGY-päivät, Lahti 12.-13.4.2018

Sidonnaisuudet

- **LL, naistentautien ja synnytysten erikoislääkäri, urogynekologian lisäkoulutus**
- **Päätoimi:** Apulaisylilääkäri, TYKS Naistenklinikka
- **Sivutoimi:** Yksityislääkäri, Aura Klinikka ja Terveystalo, Turku
- **Luottamustoimet:** GKS:n vpj
- **Muut sidonnaisuudet**
  - Osakas, Aura Klinikka, Turku
  - Asiantuntijaryhmän jäsen, ORBIS-koulutusohjelma ja luentopalkkio, Gedeon Richter Nordics AB
  - Kokous- ja kongressimatka, Bayer Oy

Sisältö

- Diagnoosiviive - missä mättää?
- Diagnoosi – miten?
- Mitä on tehty viiveen lyhentämiseksi?
- Työkaluja avuksi
- Tulevaisuuden näkymät

Potilaiden kokemus

- Epätietoisuus siitä mikä on normaalia
- Muut vähättelevät oireita
- Hoitohenkilöllä ei hajuakaan endometrioosista
- Gynekologille pääsy hankalaa

Moona.info

Viive oireista diagnoosiin (leikkaukseen) vaihtelee

Viite	Maa	Viive	Diagnoosimenetelmä
Nnoaham 2011	Monikeskustutkimus, 10 maata	7 (3–11)	Leikkaus
Hudelist 2012	Saksa ja Itävalta	10	Leikkaus
Klein 2014	Belgia	2	Leikkaus tai histologia
Staal 2016	Hollanti	7	Leikkaus tai MRI
DiVasta 2018	USA	1-2	Leikkaus

- Kirjallisuudessa viive oireiden alusta kirurgiseen diagnoosiin
- Pitäisi laskea oireiden alusta kliiniseen diagnoosiin/hoidon aloitukseen
  - Tavoitteena ei ole aikaistaa leikkaushoitoa vaan aikaistaa kliinistä diagnoosia ja lääkehoidon aloitusta

Diagnostiikan tasot

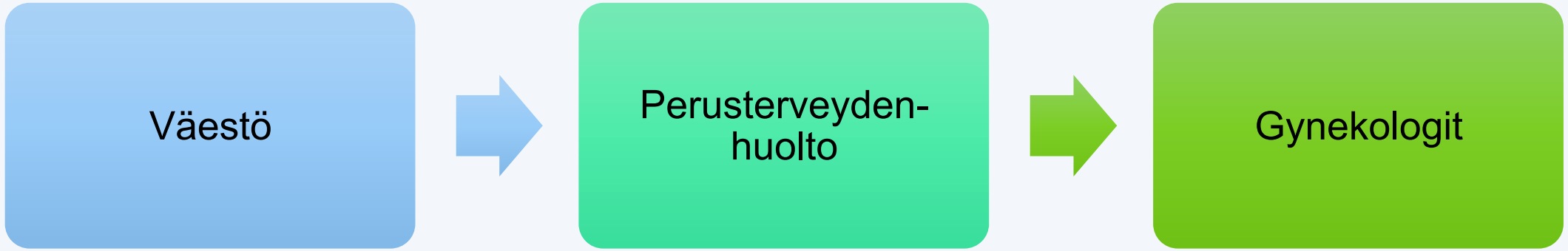

- Endometrioosi on huonosti tunnettu sairaus
- Vain 20% 15-19-vuotiaista tietää mitä endometrioosi tarkoittaa
- Naiset odottavat 1-6 vuotta ennen kuin hakeutuvat lääkäriin
- Useita lääkärikäyntejä ennen kuin endometrioosia edes epäillään

Suvitie ym. 2016, TEENMAPS Study, *J Pediatr Adolesc Gyn,* Greene 2009 Fertil Steril 91;32-9,Klein 2009 Fertil Steril, 91;32-9 DiVasta 2018 AJOG; 218:324.e1-11

Missä iässä oireet alkavat?

Viite	Maa	N	Oireiden alkamisikä*	1. leikkaus
Greene 2009	USA	4334	<20 67%	36v
Klein 2014	Belgia	134	24 (10–40)	29 (14–43)
DiVasta 2018	USA	295, teini-iässä leikattu 107, aikuisena leikattu	13 (8–18) 16 (10–36)	16 (9–18) 22 (19–46)

* Mediaani

Greene 2009 Fertil Steril 91;32-9,Klein 2009 Fertil Steril, 91;32-9
DiVasta 2018 AJOG;218:324.e1-11

Diagnoosiviiveen merkitys

- Pitkä viive huonontaa elämänlaatua
- Potilas kokee hyötyvänsä diagnoosista
  - Selitys/oikeutus oireille
  - Oikea hoito
  - Tietoa sairaudesta
- Ei näyttöä viiveen vaikutuksesta taudin etenemiseen tai hedelmällisyyteen
  - Arvellaan vaikuttavan haitallisesti

Nnoaham ym. 2011 fertil Steril,96;366-373, Greene 2009 Fertil Steril 91;32-9, Vercellini ym. 2015, Hum Reprod 30(9);1996-2004

Diagnoosiviive

PIDEMPI, JOS

- Hakeutuminen perusterveydenhuoltoon
- Julkisrahoitteinen terveydenhuolto
- BMI korkeampi
- Useampi kipuoire (lantiokipu)
- Oireet alkaneet teini-iässä
- Oireet alkaneet aikuisena

LYHYEMPI, JOS

- Lapsettomuus
- Yksityinen tai vakuutuspohjainen terveydenhuolto

Nnoaham ym. 2011 fertil Steril,96;366-373, Staal ym. 2015 Gynecol Obstet Invest 81;321-324, Klein 2014 Reprod BioMed Online 28;116-124, Greene 2009 Fertil Steril 91;32-9

Diagnoosi ei vaadi laparoskopiaa

Tyypilliset oireet

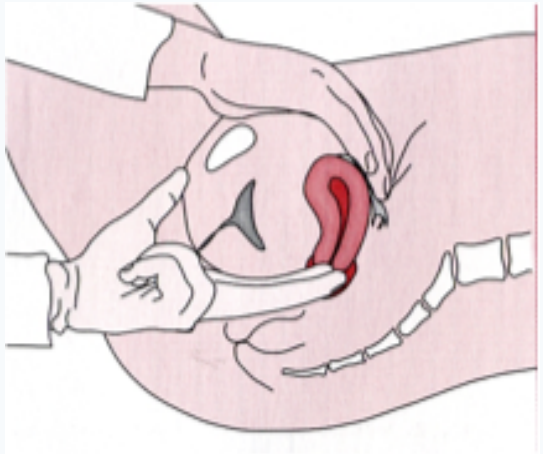

Gynekologinen tutkimus

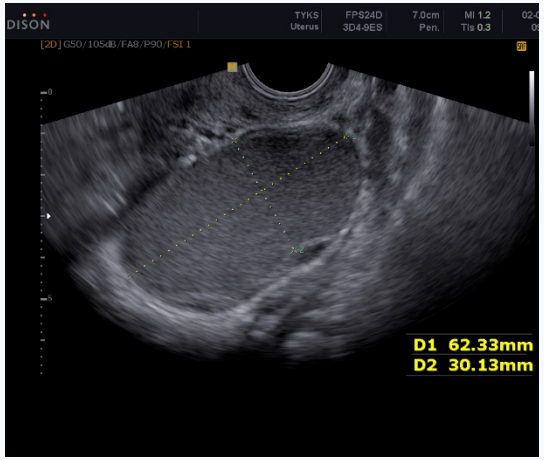

Vaginaalinen UÄ

Vercellini ym. 2015, Hum Reprod 30;1996-2004

Tärkeimmät kysymykset potilaalle

- Kuukautiskipu, kesto ja voimakkuus
- Ulostamiskipu, syvä kipu, liittyykö kuukautisiin?
- Kiertoon liittymätön alavatsakipu
- Yhdyntäkipu, syvä kipu
- Rakkokipu

- Onko suvussa endometrioosia?
- Auttaako e-pilleri tai NSAID?
- Aiheuttaako kipu poissaoloja töistä tai koulusta?
- Häiritsevätkö kivut arkea/työtä?
- Kuinka monta kipupäivää kuukaudessa?

menaiset

TILAA ME NAISET | ETSI

AJANKOHTAISTA TYYLI HYVÄ OLO SUHTEET TYÖ JA RAHA RUOKA BLOGIT KILPAILUT KESKUSTELU Kirjaudu

HYVÄ OLO | TERVEYS

Kuukautiset yhtä tuskaa, yhdyntä sattuu, vatsa vaivaa? 14 kysymystä kivuliaasta endometrioosista

menaiset

TILAA ME NAISET | ETSI

AJANKOHTAISTA TYYLI HYVÄ OLO SUHTEET TYÖ JA RAHA RUOKA BLOGIT KILPAILUT KESKUSTELU Kirjaudu

AJANKOHTAISTA | IHMISET

Laura Huhtasaari kertoo sekundaarisesta lapsettomuudesta ja lapsettomuushoidoista tv:ssä: ”Yritimme lasta viisi vuotta”

ME NAISET klo 16:37 | 12.3.2018

Kauneus & terveys

Kauneus & tyyli | Terveys & hyvinvointi | Treeni & ravinto | Seksi & su

ENDOMETRIOOSI

klo 20:01 | 21.3.2017

TERVEYS - 22.3.2018 ENDOMETRIOOSI LAPSETTOMUUS MASENNUS KIPU

Endometrioosi levisi sydämeeni

Kaarina Ekman-Laine tajusi olevansa erikoistapaus, kun lääkäreiden keinot hoitaa endometrioosia alkoivat loppua. Lapsettomuushoitojen aikana kivut äityivät niin koviksi, että Kaarina saattoi pyörtyä.

TERVEYS ENDOMETRIOOSI NAISEN ELÄMÄÄ KUUKAUTISET KOHDUN LIMAKALVON

Endometrioosi on yleinen ja kivulias

Endometrioosi on yleinen ja kivulias sairaus, joka voi aiheuttaa jopa lapsettomuutta.

TILAA LEHTI | DIGILEHTI | UUTISKIRJE

SEURA

ASIAT + | HYVINVOINTI + | IHMISET + | VIIHDE + | MATKAILU + | KOTI + | BLOGIT

Endometrioosia sairastava Joanna on leikattu jo neljästi – napa, pala keuhkoa ja osa palleaa poistettu

Endometrioosia sairastava Joanna Niemi elää päivän kerrallaan, muttei silti käperry kotiinsa. Voimaa hän saa vertaistuesta.

Virve Järvinen
SELVIYTYJÄT 30.7.2015 13:00

Jaa artikkeli

anna

IHMISET JA SUHTEET | HYVINVOINTI | RUOKA | LIFESTYLE | BLOGIT | KILPAILUT | HOROSKOOP

TERVEYS

Vatsakramppeja, väsymystä, ulostuskipuja – Tunnista piilevän endometrioosin oireet

Rajut kuukautiskivut, outo väsymys ja ulostamisongelmat voivat johtua endometrioosista. Sairaus diagnosoidaan usein vasta vuosien jälkeen, ja [illegible] kärsii turhaan pahoista säryistä. Lue, millaiset oireet voivat [illegible] ja miten sairautta hoidetaan.

ILTALEHTI

Etusivu Uutiset Urheilu Viihde Sää IL-TV Terveys Rakkaus & seksi Ilona Tyyli.com Asuminen

Terveysuutiset Allergia Diabetes Elintavat Flunssa Kuntoilu Mieli ja masennus Laihdutus ja painonhallinta Sydän ja kolesteroli Syöpä Viikon laihduttaja Painopäiväyri Terveyspankki Terveystrendit Kehon hyvinvointi

Terveysuutiset

Terveys

Santerin, 23, oireet eivät olleetkaan allergiaa: narkolepsia muutti koko elämän suunnan

Kivuliaiden kuukautisten syynä usein endometrioosi – diagnoosiin voi mennä jopa 7-9 vuotta

Tiistai 27.2.2018 klo 07.00

28 | ILTA-SANOMAT MAANANTAINA 9. 5. 2016

LIFESTYLE terveys

Sähköposti: lifestyle@iltasanomat.fi
Verkkosivusto: www.iltasanomat.fi/lifestyle
Seuraa Ilta-Sanomia myös Instagramissa ja Pinterestissä.

”Diagnoosin jälkeen ymmärsin kivut”

ENDOMETRIOOSI: Emmi Bensonilla oikean diagnoosin saamiseen kului toistakymmentä vuotta.

KERAVALAISEN Emmi Bensonin, 29, endometrioosin oireet alkoivat jo 13-14-vuotiaana, mutta kukaan ei hoksannut kertoa, mistä on kyse. Kun oikea diagnoosi tuli viimein 2014, se selitti vuosien oireilut.

Pitkä diagnoosiaika, keskimäärin 6–9 vuotta, on endometrioosille tyypillinen.

Emmin kuukautiset alkoivat yläasteella ja olivat heti erittäin kivuliaat ja runsaat.

– Äidilläni oli ollut samanlaiset kuukautiset teininä. Hän kehotti ottamaan särkylääkettä, Emmi muistelee.

Särkylääke auttoi, jos sen ehti ottaa ajoissa.

– Usein makasin kipujen vuoksi terveydenhoitajalla tai opettajanhuoneen sohvalla, kunnes pystyin toimimaan. Kerran opettaja vei minut kotiin.

KUN Emmi oli 17-vuotias, hänen

SEPPO SOLMELA / IS

FAKTA

Endometrioosin oireet

- Runsaat, kivuliaat kuukautiset ja välivuodot.
- Tiputteluvuoto ja kivut ennen kuukautisia.
- Krooninen kipu vatsan, sukupuolielinten ja lantion alueella.
- Yhdyntäkipu tai kipu välittömästi yhdynnän jälkeen.
- Tärinä-, selkä-, ja iskiaskipu.
- Tihentynyt virtsaamistarve, kipua virtsatessa.
- Suolen toiminnan häiriöitä, kipua ulostaessa.
- Pahoinvointi.
- Hiivatulehdukset.
- Krooninen väsymys.
- Lapsettomuus.
- Hartiapisto.

TERVEYS

EXPERT PÅ MENS OCH ENDOMETRIOS. Forskaren och läkaren Pia Suvities senaste undersökning visar att väldigt få flickor i Åbotrakten vet vad endometrios är. Den internationella endometriosveckan firas nu.

Tonåringar måste få mer info om mensvärk

» Svår värk stör ungas vardag och kan i värsta fall innebära en svår sjukdom. Nästan en av tio av de som har värk tvingas stanna hemma från skolan.

– Ju tidigare flickan får en diagnos, desto bättre. Om hon inte får behandling i tid ökar risken för att smärtorna blir värre längs med åren.

AV DE ÖVER tusen tillfrågade flickorna i åldern 15-19 visste endast 22 procent vad endometrios är.

Vi måste uppmärksamma mens

ka. Oftast är det mamman som tar sin dotter till henne.

Suvitie känner inte till om endometrios tas upp tillräckligt bra i skolorna.

ETT PROBLEM ÄR också att många läkare inte har tillräckligt med kunskap om endometrios – eller om vilka läkemedel som kan användas mot

Ska man verkligen rekommendera tonåringar att äta preventivmedel eller hormoner? Allt fler ställer sig ju negativa till det och talar om att de mår bättre utan.

– Rådslorna är ornaklistiska. Att äta en lagom dos läkemedel gör mer nytta än skada, speciellt om det görs på grund av svåra smärtor. Det förhätt-

Tehy LEHTI

TERVEYS 13.03.2017

Diagnoosi endometrioosista voi viivästyä pahasti

POHJOLAN LÄÄKÄRIPÄIVÄT

OHJELMA

KE 21.2.2018

ENDOMETRIOOSI – KURJA TAUTI KURIIN

Luentosali: **Caritas-sali, Kapellimestarinkatu 2 (Musiikkikeskusta vastapäätä)**

Tavoite: Tavoitteena on antaa ajankohtaista ja monipuolista tietoa endometrioosin diagnostiikasta ja hoidosta.

Nuoren tytön kuukautiskivut

LÄÄKETIETEELLINEN AIKAKAUSKIRJA DUODECIM

2017;133(3):285-91

Pia Suvitie

NÄIN HOIDAN 1 14

Tieteessä | katsaus

SATU TARJANNE
LT, osastonlääkäri
HYKS, Naistensairaala

PÄIVI HÄRKKI
dosentti, apulaisylilääkäri
HYKS, Naistensairaala

Syvän endometrioosin hoidon haasteet

- Syvää endometrioosia esiintyy noin 1 %:lla hedelmällisessä iässä olevista naisista.
- Yksi sen tavallisimmista esiintymispaikoista on emättimen pohjukan ja peräsuolen välinen tila, ja silloin taudista käytetään nimitystä rektovaginaalinen endometrioosi. Tauti voi ulottua myös suolen seinämään.

Endometrioosipotilaiden suolioireet ja kirurgian vaikutus niihin

LÄÄKETIETEELLINEN AIKAKAUSKIRJA DUODECIM

2014;130(9):924-30

Riika Uotila, Marjaleena Setälä, Päivi Härkki, Jyrki Kössi ja Maija Lavonius

ALKUPERÄISTUTKIMUS 0 12

"Maailman ihanin tyttö" -koulutuspäivä kasvusta tytöstä naiseksi

Alueellinen koulutus 17.4.2012 TYKS SH-auditorio, rakennus 11A, 1. krs.
Videoyhteysmahdollisuus

Endometrioosin magneettikuvausdiagnostiikka

LÄÄKETIETEELLINEN AIKAKAUSKIRJA DUODECIM

2017;133(1):61-7

Eija Pääkkö ja Maarit Niinimäki

NÄIN TUTKIN 0

Endometrioosi
Krooninen alavatsakipu

GKS

24.-25.9.2015

Biomedicum, Helsinki
Haartmaninkatu 8, 00290 Helsinki
www.gks.fi

Nuori nainen ja endometrioosi – projekti, Endometrioosiyhdistys

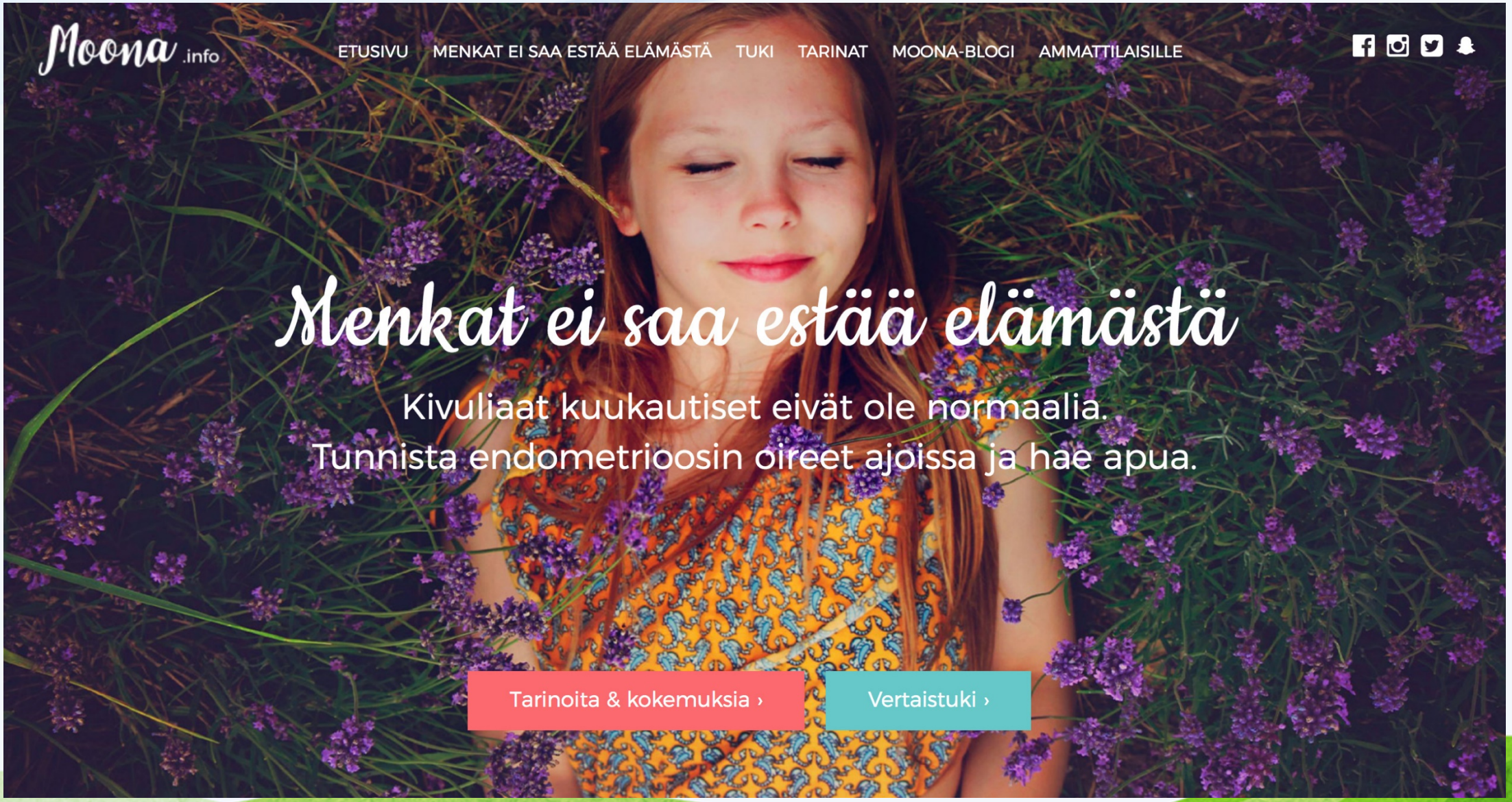

Nuori nainen ja endometrioosi - projekti

Moona .info

ETUSIVU MENKAT EI SAA ESTÄÄ ELÄMÄSTÄ TUKI TARINAT MOONA-BLOGI AMMATTILAISILLE

Menkat ei saa estää elämästä

Oppitunti kuukautisista ja endometrioosille tyypillisistä oireista, joihin pitäisi reagoida.

Endometrioosiyhdistyksen Nuori nainen ja endometrioosi -projektissa on tuotettu *Menkat ei saa estää elämästä*- oppituntimateriaali opettajille, terveydenhoitajille ja muille alan ammattilaisille sekä Endometrioosiyhdistyksen vapaaehtoisille käytettäväksi yläkouluikäisten ja sitä vanhempien nuorten kanssa seksuaalikasvatuksen materiaalina.

Oppituntiin sisältyy tietoa naistyyppisistä sukuelimistä, hormonitoiminnasta, kuukautiskierrosta ja endometrioosista. Lisäksi oppituntimateriaaliin voi lisätä kokemuspuheenvuoron, jossa endometrioosia sairastava henkilö kertoo lyhyesti omista kokemuksistaan elämästä sairauden kanssa ja vastailee oppilaiden kysymyksiin. Oppitunnin lopuksi osallistujilta kerätään sähköinen palaute. Tutustu oppituntimateriaaliin tämän sivun laidassa.

Lisätietoja oppitunnista ja materiaaleista:

Sara Vuorela, projektikoordinaattori
sara.vuorela(a)endometrioosi.fi
050 5030 900

Menkat ei saa estää elämästä-oppituntipaketti

Tilaa Menkat ei saa estää elämästä-oppitunti omaan oppilaitokseen.

Tilaa ilmaisia materiaaleja endometrioosista ja Moona Oirepäiväkirjasta.

Moona -oirepäiväkirja

- Endometrioosiyhdistyksen tuottama ilmainen mobiilisovellus
- Rahoitus STEA= Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (ent. RAY)
  - Kehitystyö 19000€, ylläpito 2500€/v
- Ladattu yli 6000 kertaa

GET IT ON Google play

Download on the App Store

Kannattaako teini-ikäisten kipuoireita seuloa?

Viite	Ikä	N	Vaikea kuukautiskipu (NRS 8-10)	E-pilleri ja NSAID ei auta
Suvitie 2016 TEENMAPS	15-19	1103	33%	5%
Parker 2010 MDOT	15-19	1051	21%	5%

- Koko väestön seulontaa ei suositella (Vercellini 2015)

Suvitie ym. 2016, TEENMAPS Study, *J Pediatr Adolesc Gyn,* 29**,** 97-103, Parker ym. (2010), MDOT study, *BJOG* 117**,** 185-92. Vercellini ym. 2015, Hum Reprod 30;1996-2004, Geysenbergh ym. 2016, *Gynecol Obstet Invest*82:322-328

Endometrioosin UÄ-diagnostiikan osaamista pitää lisätä

- Avosektorilla vaikean endometrioosin seulonta
  - “Question mark –sign”, “Sliding sign”
- Leikkaushoitoa tarjoavissa yksiköissä syvän endometrioosin UÄ-dg
  - Potilaan etu – leikkaus voidaan suunnitella jo ensikäynnillä
  - Sama lääkäri tekee diagnoosin ja hoitopäätöksen
  - Kustannustehokasta (?)
    - Säästetään MRI:n kustannukset
    - Potilas pääsee viiveettä leikkaushoitoon
    - Endometrioosipotilaiden diagnostiikka ja hoito keskitettävä tietyille lääkäreille
- Opetettava erikoistuville!

Biomarkkerit

- Ei toistaiseksi olemassa
- Ketkä hyötyisivät?
  - Muun diagnostiikan tukena
  - Perusterveydenhuoltoon hakeutuvat
  - Potilaat, joilla ei UÄ-löydöksiä
  - Lapsettomuuden syytä selvitettäessä
- Riskinä ylidiagnostiikka

- Veri
- Endometrium
- Virtsa
- Kuukautisveri
- Sylki

Table 4. Selection of original studies or meta-analyses of interest evaluating the diagnostic accuracy of single or combined non-invasive biomarkers for endometriosis. Laparoscopic visualization is presented as a reference methods and screening questionnaire and CA-125 are shown for comparison. Methods are listed according to the level of sensitivity.

Marker/panel	Sample/method	Number of studies (participants)	Stage, cycle phase	Sensitivity (95% CI)	Specificity (95% CI)	Reference
miR-199a	Blood	1 (80)	I-IV, NA	100 (NA)	100 (NA)	Maged 2017
miR-125b-5p	Blood	1 (48)	III-IV	100 (NA)	96 (NA)	Cosar 2016
IL-6 + PGP 9.5	Blood + endometrium	1 (78)	I-II, proliferative	100 (91-100)	93 (80-98)	Elgafor el Sharkwy 2013
miR-122	Blood	1 (80)	I-IV, NA	96 (NA)	91 (NA)	Maged 2017
PGP 9.5	Endometrium	7 (361)	I-II or I-IV, varied	96 (91-100)	86 (70-100)	Gupta 2016
VIP+PGP 9.5 + SP	Endometrium	1 (40)	I-II, secretory	95 (NA)	100 (NA)	Bokor 2009
CA-125 + syntaxin-5 + laminin-1	Blood	1 (80)	I-IV, NA	95 (86-99)	70 (46-88)	Ozhan 2014
Galectin-9	Blood	1 (135)	I-IV, varied	94 (NA)	94(NA)	Brubel 2017
Visual evaluation at surgery	Laparoscopy	4 (433)	NA	94 (80-98)	79 (67-87)	Wykes 2004
miR-199a + miR-122 + miR-145* + miR-542-3p	Blood	1 (85)	I-IV, secretory or proliferative	93 (84-98)	96 (80-100)	Wang 2013
CA-125 +/or CCR1 miRNA +/or MCP-1*	Blood	1 (151)	I-IV, proliferative	92 (85-97)	82 (68-91)	Agic 2008
sVCAM-I/sICAM-I ratio[a]	Blood	1 (61)	I-IV, secretory or proliferative	90 (NA)	87 (NA)	Kuessel 2017
IL-6 + TNF-α + CA-125	Blood	1 (294)	I-IV, secretory	90 (NA)	71 (NA)	Mihalyi 2009
IL-6 + TNF-α	Blood	1 (85)	I-II, secretory	87 (NA)	71 (NA)	Mihalyi 2009
VEGF + annexin V + CA-125 + glycodelin	Blood	1 (40)	Ultrasound negative, menstrual	82-90 (NA)	63-68 (NA)	Vodolazkaia 2012
Symptom screening	Questionnaire	1 (625)	All (no ultrasound), NA	85 (80-89)	44 (36-51)	Nnoaham 2012
IgG endometrial antibodies	Blood	4 (759)	I-IV, varied/NA	81 (76-87)	75 (46-100)	Nisenblat 2016
Six auto-antibodies**	Blood	1 (237)	I-II, secretory or proliferative	79 (NA)	80 (NA)	Gajbhiye 2016
CYP19 (Aromatase)	Endometrium	8 (444)	Varied, varied	77 (70-85)	74 (65-84)	Gupta 2016
IL-6 + CRP	Blood	1 (95)	I-IV, proliferative	75 (63-85)	100 (88-100)	Foda 2012
IL-6+TNF-α	Blood	1 (96)	I-IV, proliferative	70 (57-80)	100 (88-100)	Foda 2012
Menstruation length + CA-125 + endometrial leucocytes	Blood + endometrium + questionnaire	1 (368)	I-IV, luteal	61 (41-81)	95 (91-99)	Gagne 2003
CA-125 ≥30U/ml	Blood	14 (2920)	Varied, varied	52 (38-66)	93 (89-95)	Hirsch 2016

Suvitie Thesis 2018, unpublished

Endomet Diagnostic tool

- Ennustaa oireiden ja merkkiaineiden perusteella potilaan riskiä sairastaa endometrioosia
  - Kysymykset valikoitu huolellisesti kirjallisuuteen perustuen
- “Tool” perustuu ENDOMET-tietokannan leikkauspotilaisiin
  - Integratiivisen fysiologian ja farmakologian tutkimusyksikkö, Turun yliopiston Tautimallinnuskeskus ja TYKS Naistenklinikka
- Ennustava malli, joka hyödyntää koneoppimista
  - Malli oppii lisää kun siihen lisätään uusia potilastietoja

Endomet Diagnostic tool

Oireiden ja merkkiaineiden painoarvo mallissa

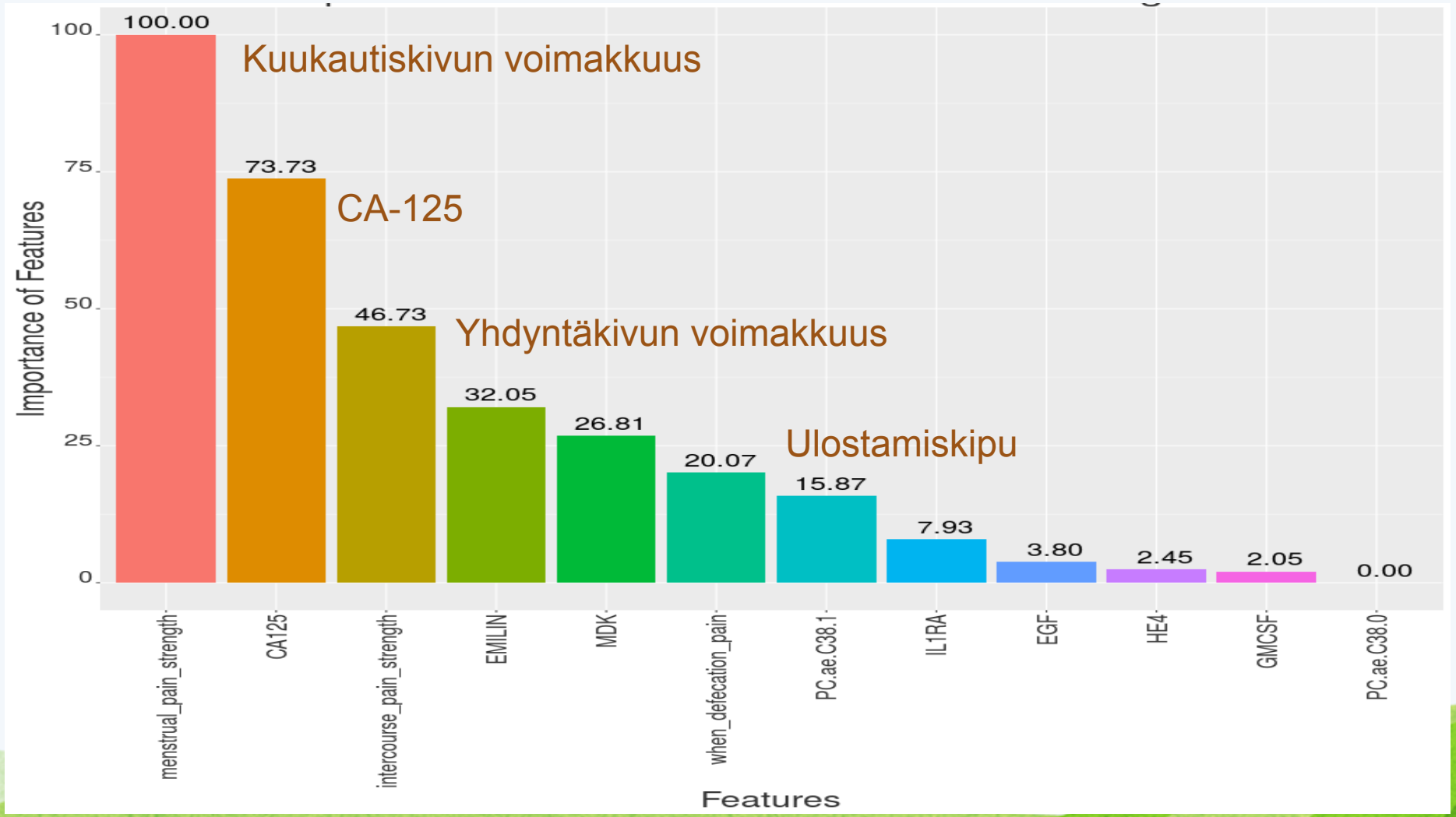

Endomet Diagnostic tool

Sensitiivisyys ja spesifisyys

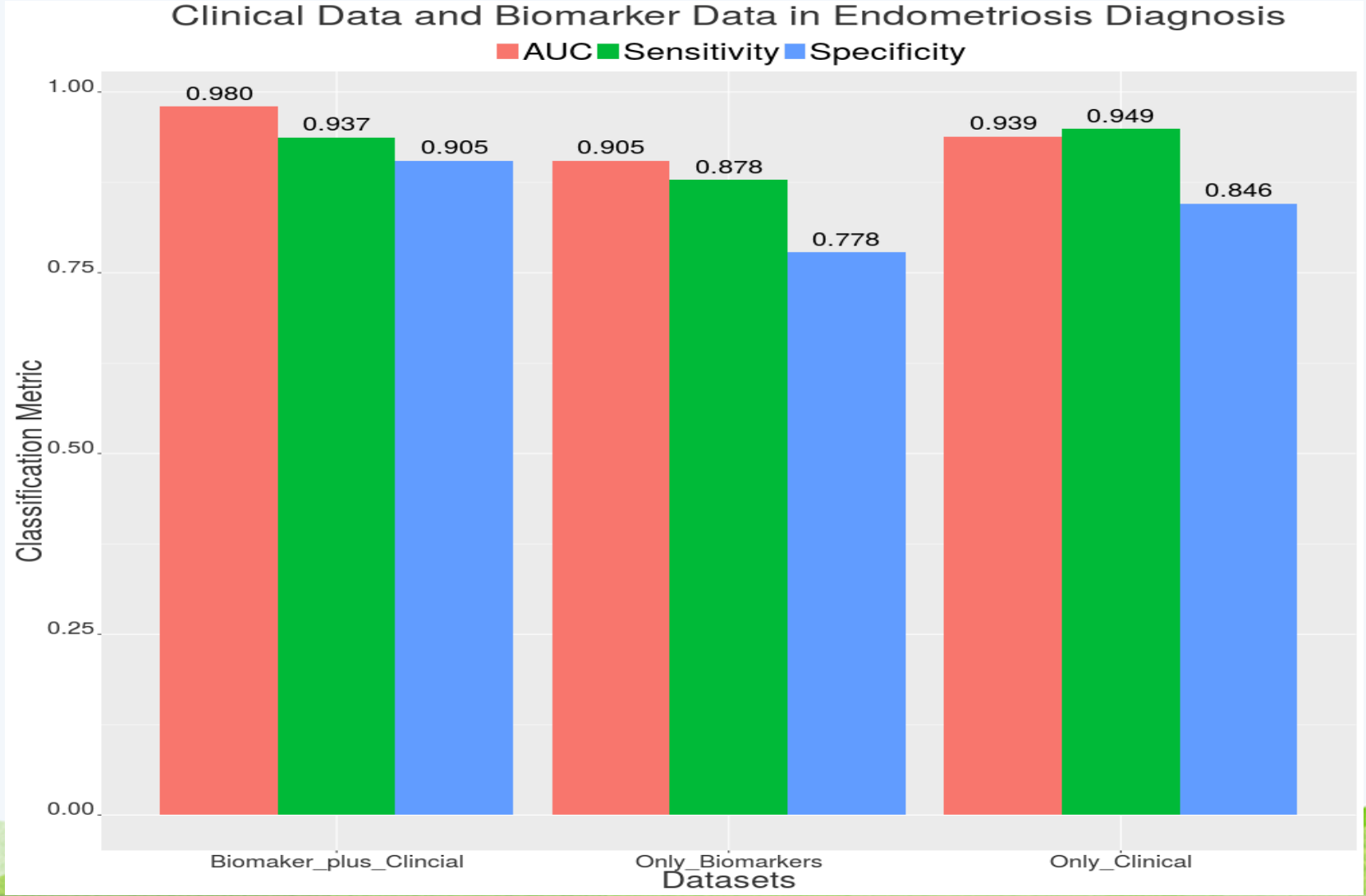

Endomet Diagnostic tool

Endometrosis Symptom-based questionnaire

This questionnaire is designed to assess the risk of endometriosis in women .

Step 1 / 9

Age (*in years*)

25

Height (*in centimeters*)

160

Weight (*in kilograms*)

65

Are you menopausal? (*No spontaneous bleeding in the last six months*)

Yes No

Start date of the last menstrual period :

04/25/2016

Menstrual bleeding days :

5

Step 9 / 9

Biomarker Data

Do you wish to have Biomarker Data

Yes No

Add Biomarker Data:

CA125	13
HE4	10
IL1RA	25

Add row

Previous Analyze

Diagnosis Results

Risk: High

Your symptoms are strongly suggestive of endometriosis and you should have a consultation with a specialist gynecologist who is experienced in the different available treatment for endometriosis.

Recommendations:

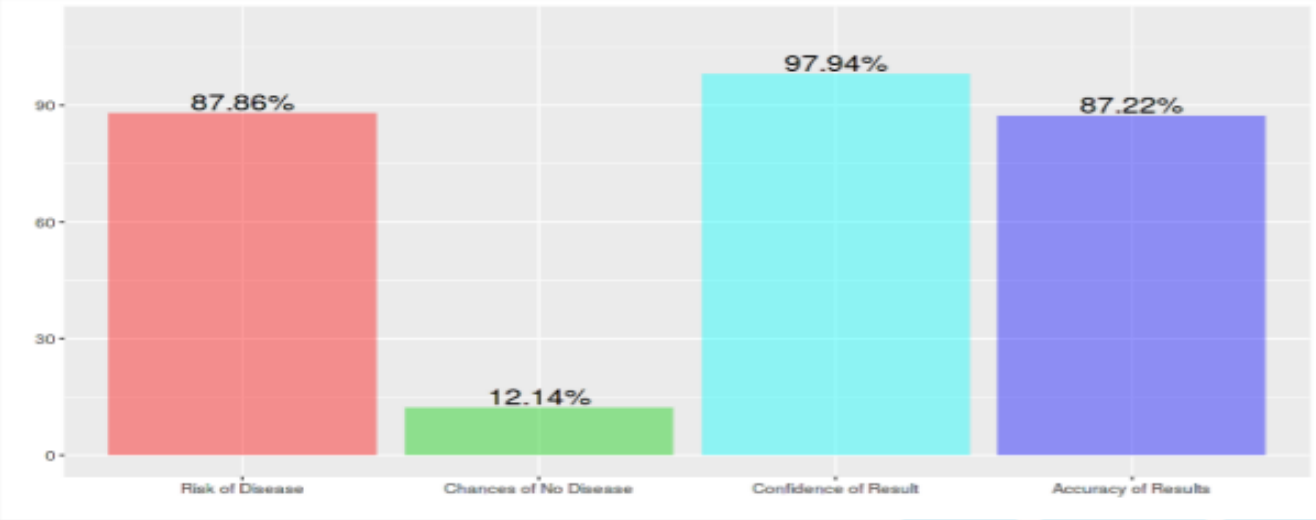

Stats Comment Print

Miten vältetään endometrioosidiagnostiikan viive?

Väestö

- Tiedon lisääminen
- Terveyskylä
- Endometrioosiyhdistys
  - Moona
- Nuorten oireiden seulonta?

Perusterveyden-huolto

- Tiedon lisääminen
- Kliininen diagnoosi riittää lääkehoidon aloittamiseen
- Moona
- Tool
- Biomarkkerit

Gynekologit

- Tietotaidon lisääminen
- UÄ-diagnostiikan parantaminen
- Moona
- Tool
- Biomarkkerit

Kiitos!

Welcome

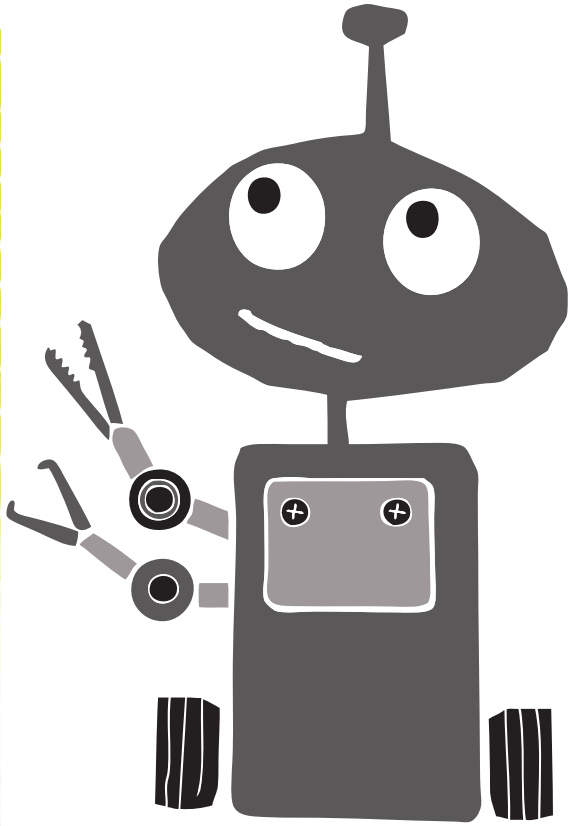

nCge 2019

HELSINKI

www.ncge2019.fi

June 5-8 | 2019 | Helsinki | Finland

Tiedon lisääminen

- Terveydenhuollon ammattihenkilöstön kouluttaminen
  - Erityisesti nuorten kanssa työskentelevät
  - Terveydenhoitajat, yleislääkärit, kandit
- Terveyskylä.fi
  - Naistalossa tietoa endometrioosista
- Endometrioosiyhdistys
  - Hyvää ajantasaista tietoa
  - Nuorille suunnattua tietoa
    - Mahdollisuus tilata esim. kouluihin tietopaketti, luennoitsija tai esitteitä
  - Moona – oirepäiväkirja

Diagnostic power of transvaginal ultrasound (TVUS) and magnetic resonance imaging (MRI) in detecting ovarian endometrioma (OMA) and deep infiltrating endometriosis (DIE) in experienced hands. Nisenblat et al. 2016.

Disease type	TVUS	MRI
OMA, number of studies (patients)	8 (765)	3 (179)
Sensitivity, % (95% CI)	93 (87-99)	95 (90-100)
Specificity, % (95% CI)	96 (92-99)	91 (86-97)
DIE, number of studies (patients)	9 (934)	6 (266)
Sensitivity, % (95% CI)	79 (69-89)	94 (90-97)
Specificity, % (95% CI)	94 (88-100)	77 (44-100)

Suositeltavaa lukemista UÄ-diagnostiikasta

Ultrasound Obstet Gynecol 2016; 48: 318–332
Published online 28 June 2016 in Wiley Online Library (wileyonlinelibrary.com). DOI: 10.1002/uog.15955

Systematic approach to sonographic evaluation of the pelvis in women with suspected endometriosis, including terms, definitions and measurements: a consensus opinion from the International Deep Endometriosis Analysis (IDEA) group

S. GUERRIERO[1]#, G. CONDOUS[2]#, T. VAN DEN BOSCH[3], L. VALENTIN[4], F. P. G. LEONE[5], D. VAN SCHOUBROECK[3], C. EXACOUSTOS[6], A. J. F. INSTALLÉ[7], W. P. MARTINS[8], M. S. ABRAO[9], G. HUDELIST[10], M. BAZOT[11], J. L. ALCAZAR[12], M. O. GONÇALVES[13], M. A. PASCUAL[14], S. AJOSSA[1], L. SAVELLI[15], R. DUNHAM[16], S. REID[17], U. MENAKAYA[18], T. BOURNE[19], S. FERRERO[20], M. LEON[21], T. BIGNARDI[22], T. HOLLAND[23], D. JURKOVIC[23], B. BENACERRAF[24], Y. OSUGA[25], E. SOMIGLIANA[26] and D. TIMMERMAN[3]

UÄ-viitteitä syvästä endometrioosista

QUESTION MARK SIGN

Adenomyoosi + DIE

SLIDING SIGN

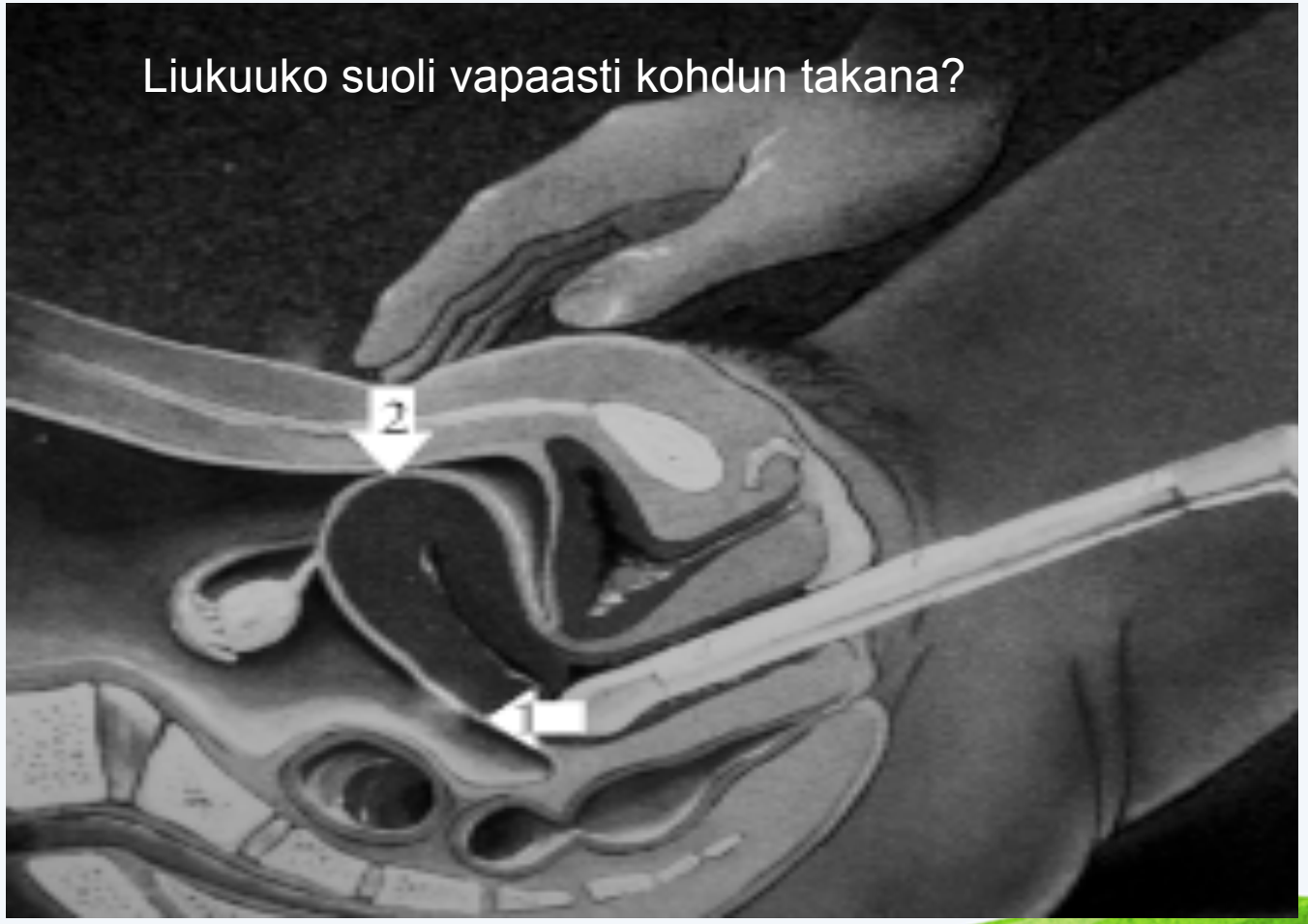

Fleischer AC, Kepple DM. Transvaginal Sonography: A Clinical Atlas (2nd edn), Fleischer AC, Kepple DM (eds). J. B. Lippincott: Philadelphia, PA, 1995,
© Lippincott Williams & Wilkins

Syvän endometrioosin UÄ-diagnostiikka ei ole rakettitiedettä

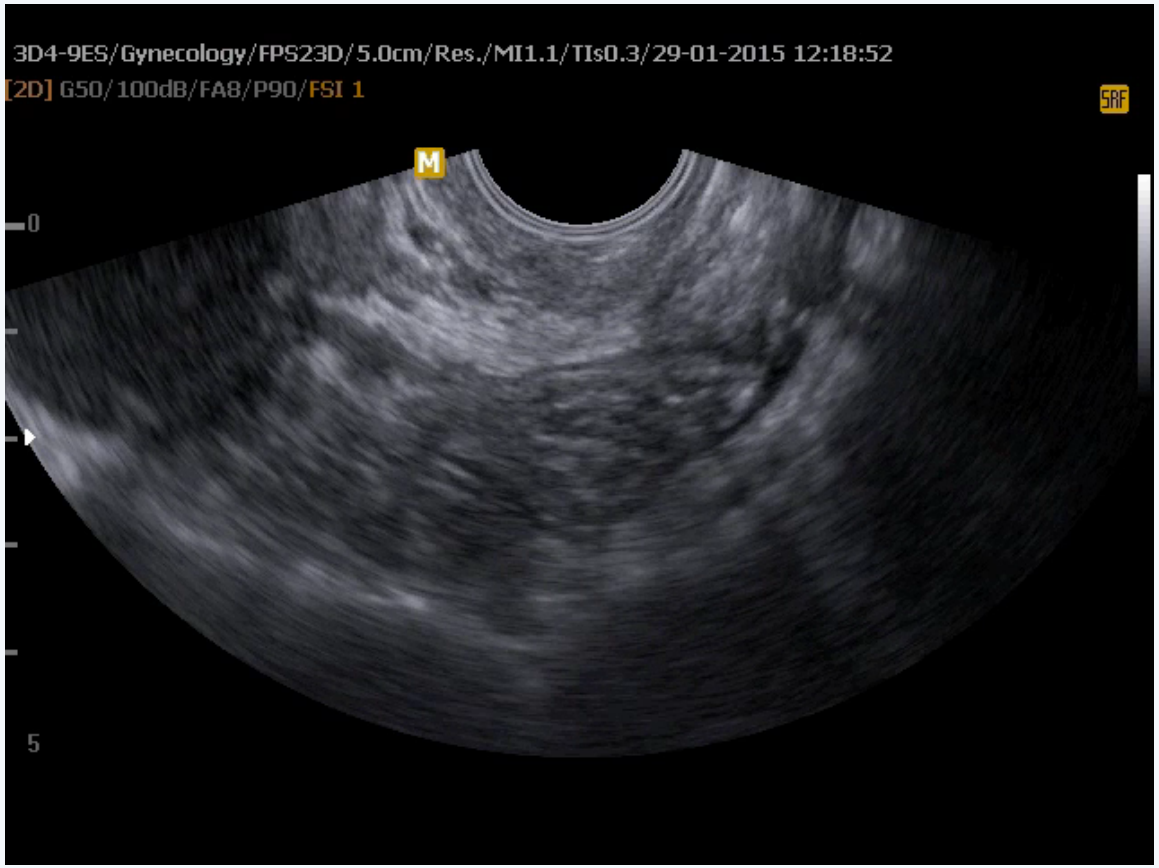

Endometrioosin riskitekijöitä – kysy!

Endometrioosia suvussa
E-pilleri primaariin kuukautiskipuun
Kuukautiskipu, johon NSAID ja E-pilleri ei auta
Poissaolo koulusta kuukautisten takia
Kuukautiskipu, joka häiritsee työtä/arkea
Ulostamiskipu kuukautisten aikana
Varhainen menarche (<13)

Chapron ym. 2011 Fertil Steril 95;877-81, Stefansson ym.2002 Hum Reprod 17;555-9, Nnoaham ym. 2012 Fertil Steril 98;692-701, Janssen ym. 2013 Hum Reprod Update 19;570-82

Endometrioosin todennäköisyys leikkauksessa

Esiintyvyys	Potilasryhmä	Viitteet
75%	Teinityttö, jolla krooninen vatsakipu johon lääkehoito ei auta (NSAID ja/tai hormonilääke)	Janssen 2013
79%	Teinityttö, jolla voimakas kuukautiskipu johon lääkehoito ei auta (NSAID ja/tai hormonilääke)	Ragab 2015
78-84%	Nainen, jolla krooninen vatsakipu ja endometrioosiepäily	Howard 2000
21%	Kohdunpoisto, indikaationa krooninen vatsakipu	Mowers 2016
47%	Lapsettomuuspotilas, jolla ovulatorinen kierto ja normosperminen partneri	Meuleman 2008